

LUTKOVNO GLEDALIŠČE
MARIBOR

Po motivih slikanice Julie Donaldson in Axela Schefflerja

POLŽ NA POTEPU NA KITOVEM REPU

Gradivo pripravili Tanja Lužar in Nika Švab

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED

Predstava *Polž na potepu na kitovem repu* je nastala po motivih istoimenske slikanice (*The Snail and the Whale*, 2003) priznane avtorice Julie Donaldson in ilustratorja Axela Schefflerja. Med otroki po vsem svetu je ta slikanica, ki je doslej prejela številne odmevne nagrade, izjemno priljubljena. Zgodba pripoveduje o radovednem polžku, ki je zaradi majhnosti in počasnosti obsojen na življenje na morski skali. Ima pa lastnost, ki premaga majhnost in počasnost: vedoželjnost. V želji, da bi razširil svoje obzorje, se odloči prepotovati svet. Pri tem mu pomaga kit. Odpravita se na pot, ki je polna napetih trenutkov in nepozabnih doživetij.

Slikovita zgodba o malem polžu in velikem kitu s seboj prinaša številna vprašanja in odgovore, razbija stereotipe o drugačnosti in o nenavadnih prijateljstvih, predvsem pa nam razkriva spoznanje, da so iskreni odnosi in pravi prijatelji naše največje bogastvo.

O EKIPI USTVARJALCEV

Julia Donaldson, avtorica besedila

Julia Donaldson (1948) je angleška pisateljica, znana predvsem po delih za otroke. Njena dela, za katera je prejela številne ugledne nagrade, so prevedena v 75 jezikov, doslej pa je bilo prodanih več kot 17 milijonov izvodov njenih knjig po vsem svetu.

Med njena najbolj priljubljena dela za otroke sodijo slikanice, ki jih je ustvarila skupaj z ilustratorjem Axelom Schefflerjem: *Zverjasec*, *Zverjašček*, *Bi se gnetli na tej metli?*, *Zgodbe iz želodjega gozda*, *Mamica*, *kje si?* ...

V preteklih štirih letih so knjige Julie Donaldson najbolj prodajana dela v Veliki Britaniji.

Axel Scheffler, avtor likovne podobe

Axel Scheffler (1957) je v Nemčiji rojen, mednarodno priznan ilustrator, ki živi in ustvarja v Londonu. Doslej je sodeloval s številnimi avtorji. Za svoje delo je bil tudi nagrajen, najbolj znane pa so njegove ilustracije zgodb Julie Donaldson.

Ko so ga vprašali, koliko knjig je doslej ilustriral, je odgovoril: »Pravza-prav jih nikoli nisem zares preštel ... Zadnjič sem se skušal spomniti vseh naslovov in naštel sem jih 120; čeprav mislim, da jih je še več ...«

Mateja Kokol, režiserka

Mateja Kokol (1990) je študij režije na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo zaključila leta 2014 z diplomsko predstavo *Stoli*, ki je gostovala na različnih mednarodnih gledaliških festivalih (Rusija, Slovaška, Mehika ...) in tam prejela številne nagrade, med drugim tudi nagrado za mlado perspektivno režiserko, ki ji jo je na sanktpeterburškem gledališkem festivalu ArtOkraina podelil MostArt Center. Za predstavo *Stoli* je bila nagrajena tudi doma – z akademjsko Prešernovo nagrado. Mateja Kokol sodeluje z domačimi in tujimi gledališči ter vodi gledališke delavnice. Režirala je več odmevnih uprizoritev, med drugim magistrski avtorski projekt po motivih Senekove in Evripidove Medeje z naslovom *Medeja, Medeja, Medeja* (koprodukcija MGL in AGRFT, 2015), *24 UR* (LG Ljubljana, 2015), avtorski projekt *3600 sekund hrepenenj* (Los Cosmicómicos, Zacatecas Mexica, 2015), *Apokaliptična mesečina* (koprodukcija gledališča Glej, LG Maribor in Pekinpaha, 2014), *Razlogi za srečo* (Drama SNG Maribor, 2016), *Fant, dekle in gospod* (Drama SNG Maribor, 2018).

Nika Švab, dramaturginja

Nika Švab (1991) je po diplomski na literarni komparativistiki vpisala še podiplomski študij dramaturgije in scenskih umetnosti na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Med letoma 2016 in 2017 je bila na enoletni študijski izmenjavi na oddelku za alternativno in lutkovno gledališče DAMU v Pragi. Pisala je članke za AGRFT (zbornik *ODE-Ruh, Gledališki list AGRFT*), za gledališke liste uprizoritev *Do zadnjega diha: Zdaj* (MGL, 2014), *mi, evropski mrlič* (SMG, 2016), *Bog masakra* (SNG Maribor, 2017), *Samomorilec* (SNG Maribor, 2018), *Fant, dekle in gospod* (SNG Maribor, 2018), *Dantonova smrt* (MGL, 2018) ter literarne in gledališke kritike za Literaturo, Dialoge, Književne liste in Koridor – križišča umetnosti. Kot dramaturginja je sodelovala pri uprizoritvah *Stoli* (AGRFT, 2013), *Dvigalo* (SNG Drama, 2016) in *Naj gre vse v pi ali kako sem si zapomnil 3141 decimalk*. Na 47. Tednu slovenske drame je prejela nagrado za najboljše besedilo mladega dramatika za dramo *Ujeti trenutek*.

Sz3

Dvojec sz3 prihaja s Ptuja, živi v Ljubljani, dela doma. Najpogosteje deluje kot svetovalec za gib/telo in zvok/glas oziroma ustvarja zvočne in gibalne kulise za gledališče in sodobni ples. Sodeluje z avtoricami Matejo Kokol, Katjo Legin in Kajo Lorenci. Bil je Glej rezident 2017. sz3 sta Aleš Zorec in Ivan Mijačević.

Ivan Mijačević, oblikovalec odrskega giba

Ivan Mijačević (1979) deluje kot koreograf, skladatelj, plesalec, pedagog in pomočnik vzgojitelja predšolskih otrok; je magister plesne diseminacije v sodobnem kontekstu (HfMT Köln, 2015), diplomirani plesalec in koreograf (SEAD, 2008), študent glasbene pedagogike (PeF Maribor, 1998–2005) in klavirskega poustvarjanja (Konservatorij za glasbo in balet Maribor, 1997–2000). Je član umetniških kolektivov sz3, inability crew, danceCO. Sodeloval je, med drugim, z Dragano Alfirevič, Matejo Bučar, Maayan Danoch, Katie Duck, Janom Fabrom, Julyenom Hamiltonom, Matejem Kejžarjem, Matejo Kokol, Katjo Legin, Kajo Lorenci, Liso Nelson, Snježano Premuš, Ingom Reuleckejem, Luko Martinom Škofom ter Mayo Weinberg. Poučeval je odnos glasbe in plesa ter svetoval v učnih procesih na SNDO Amsterdam, SEAD Salzburg, Nacionalni akademiji za ples Rim, Akademiji za glasbo in ples Köln, Akademiji za glasbo in ples Jeruzalem, Visoki šoli za glasbo in gledališke umetnosti Frankfurt na Majni, Almi Mater Europaei – Akademiji za ples, Praktikumumu SVŠGL, Tanzfabrik Berlin, Yasmeen Godder Studio, World DanceSport Federation.

Aleš Zorec, avtor glasbe

Aleš Zorec je vsestranski glasbenik in skladatelj. Sodeluje s številnimi skupinami, ki izvajajo klasično, ljudsko in jazz glasbo, ob tem pa tudi eksperimentalno. Od leta 2012 se osredotoča predvsem na skladanje glasbe za dramske in sodobne plesne uprizoritve. Predvsem sodeluje s skupino SZ3, za katero ustvarja kot glasbenik, oblikovalec zvoka, izvajalec in producent, prav tako pa sodeluje s številnimi dramskimi in plesnimi ustvarjalci (Mateja Kokol, Ivan Mijačević, Mateja Bučar, Magdalena Reiter, Milan Tomašič, Katja Legin, Kaja Lorenci, Zala Sajko, Lada Petrovski Ternovšek, Jan Rozman ...). Svoje znanje pogloblja z udeležbo na številnih delavnicah, ki jih pogosto vodijo priznani strokovnjaki (Ivan Mijačević, Steve Altenberg, Aleš Rendla, Pt. Suresh Talwalkar,

Nino Mureškič, Zlatko Kaučič, Erich Bachtraegl, Lado Kralj, Janko Kos, Janez Križaj, Gregor Zemljič, Zala Sajko, Klemens Marktl, Matevž Kos, Lev Kreft, Michael Erian ...).

Natalija Juhart, scenografka

Natalija Juhart (1992) je po diplomu na Oddelku za likovno umetnost Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, kjer trenutno zaključuje magistrski študij, vpisala še magistrski študij grafike na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani. V svojem umetniškem delu raziskuje prostor kot vtis, ki ga pušča ob prisotnosti ali odsotnosti figure, hkrati pa prostor kot množico detajlov. Ob klasični grafiki (predvsem jedkanica, akvatinta) se ukvarja še s kolaži, ilustracijo, lutkovno likovno podobo in šivano risbo.

Sodelovala je na več skupinskih razstavah: *Utelesenje*, Galerija Eqrna, Ljubljana, 2017; *Premene*, Galerija Media Nox, Maribor, 2016; XV, Galerija Media Nox, Maribor, 2015; *Don't be afraid you are the best*, Kibla portal, Maribor, 2014, in *Med nevidnim in prisotnim odtisom*, KiBela, prostor za umetnost/KUD KIBLA, Maribor, 2012.

Za svoje delo je bila večkrat nagrajena, med drugim tudi z rektorjevo nagrado za najboljše študijske uspehe študentov Univerze v Mariboru v vpisni generaciji 2016.

Rick Snelderwaard, asistent režije

Rick Snelderwaard (1992) je študent nizozemske Univerze za umetnost, kjer študira gledališko režijo in gledališko pedagogiko. V okviru Univerze je aktiven kot režiser in pisec besedil. Lani je obiskal Ljubljano in v hipu vzljubil arhitekturo tega mesta, naravo in ljudi. V tretjem letniku študija, ki ga obiskuje, je obvezna praksa v tujini in to je izkoristil za vrnitev v Slovenijo, z željo, da поблиže spozna tudi slovensko lutkovno umetnost.

VODILA ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU

Drugačnost

Vsi prebivalci tega planeta se razlikujemo drug od drugega; niti dva nista popolnoma enaka. Poznamo različne spole, barve kože, veroizpovedi, nacionalnosti ... Seveda pa se razlikujemo tudi znotraj tega: prihajamo iz različnih družin, z različnim številom družinskih članov, živimo v različnih okoljih in imamo različne interese.

Pogovarjajte se med seboj in poskusite najti razlike med vami in vašimi prijatelji ali prijateljicami. Imate enako barvo las, oči in kože? Imate enake interese? So vsem všeč enake domače živali?

Pa vendar ... Čeprav smo ljudje različni, smo enakovredni. Spoštujmo drugačnost in bodimo strpni. Vsi interesi, pogledi na svet in izkušnje so vredni naše pozornosti.

Razlikujemo se tudi znotraj družin. Tako je polžek edini predstavnik svoje družine, ki si želi prepotovati svet in obiskati neznane kraje. Na pot se odpravi s štopom. Postavi se na rob skale in dvigne palec v zrak. Štopanje, kot način potovanja, je bilo v preteklosti zelo pogosto in je pomenilo, da za prevoz ne plačaš nič. Štopali so študentje, saj so tako prihranili denar, ki bi ga sicer potrošili za karto za vlak ali avtobus. Štopali pa so tudi popotniki, saj tovrstno popotovanje nudi drugačne razsežnosti ... Štopar nikoli ne ve, do kod bo prišel z enim avtomobilom in kje bo moral »zaštopati« naslednjega. Danes so štopanje zamenjale druge oblike popotovanj, saj je s poplavo družbenih omrežij dogovarjanje za prevoze postalo enostavnejše.

Različnost okolij

Polžek prelista atlas in izbere dežele, ki jih želi obiskati.

Atlas je knjiga, v kateri so zbrani zemljevidi. Zemljevidi pa predstavljajo zemeljsko površje v pomanjšani obliki, z vsemi geografskimi značilnostmi. Na zemljevidih so narisana morja, gorovja, puščave, ceste ... Z njihovo pomočjo lahko načrtujemo potovanja, izberemo ceste in preračunamo čas poti.

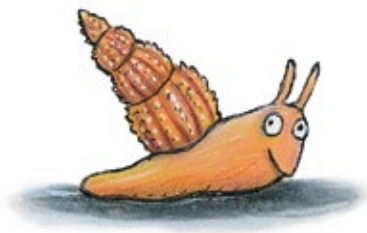
Polžek tako prepotuje dobršen del sveta in spozna, da obstajajo različni kontinenti in različna okolja. Obišče Antarktiko, Afriko, pa tudi Aljasko ... Na vsakem kontinentu spozna drugačno okolje, z drugačnim podnebjem in z drugačnimi živalmi. Na Antarktiki sreča pingvine, ptice, ki ne letijo in živijo izključno na južni polobli, kamor sodi Antarktika.

Ko obiščeta Afriko, radovedni polžek sreča opico in aro. Ara je ptica, ki sodi v rod pravih papig, za katere je značilno dolgo življenje, živijo tudi 50 let.

Ob koncu potovanja obiščeta tudi Aljasko, ki je najsevernejša država ZDA. Zime na Aljaski so zelo mrzle, temperature dosežejo tudi – 75 stopinj Celzija. V začetku 20. stoletja je bila Aljaska zelo priljubljena med iskalci zlata. Veliko iskalcev je tam zmrznilo, obogateli so samo redki.

O polžku in kitu

Polž in kit na prvi pogled nimata ničesar skupnega. Prvi je majhen in živi na kopnem, drugi velik in živi v morju ... Polžek je predstavnik največje skupine mehkužcev in hkrati edine skupine mehkužcev, ki živi na kopnem. Ima spiralno hišico in eno nogo, na začetku katere je glava. Kiti, čeprav so prebivalci morskega sveta, niso ribe, pač pa sodijo med sesalce. Kit, ki v naši zgodbi potuje skupaj s polžkom, je kit grbavec in sodi med vosate kite. To pomeni, da nima zob, ampak se prehranjuje s pomočjo vosov, ki visijo iz zgornje čeljusti in lahko v dolžino zrastejo tudi do 76 centimetrov. Kit grbavec je zelo velika žival, saj lahko zraste do 16 metrov in tehta do 40 ton, na dan pa poje več kot tona hrane.

Ta vrsta kita živi predvsem v oceanih, leta 2009 pa so ga opazili tudi v Sloveniji, in sicer v Piranskem zalivu. V Jadranskem morju pa lahko pogosto opazite delfine, ki prav tako sodijo v red kitov, le da so precej manjši. Tako delfini (kot ostali kiti) so divje živali in njihovo naravno okolje je morje. Vse vrste dresur v različnih zabaviških parkih in akvarijih so za te, zelo pametne živali mučenje. Če

želite videti te čudovite morske sesalce, jih obiščite v njihovem okolju in ne v bazenih in delfinarijih.

Ko polžek in kit zapustita Aljasko, zaplavata v del morja, kjer se po vodni gladini podijo glasni gliserji.

Za vse kite je značilno, da zelo dobro slišijo in da jih hrup plaši. Ob glasnem zvoku motorjev gliserjev in ladij se kiti zmedejo in pogosto nasedejo na obalo, od koder se sami, brez pomoči ljudi, le stežka rešijo. So namreč živali, ki so v vodi zelo okretne, na kopnem pa so pretežke za premikanje. Polžek v naši zgodbi se hitro znajde in skupaj s pomočjo

otrok iz šole reši kita ...

Ekologija

Ekologija je veda, ki se ukvarja z okoljem. Preučuje razdelitev in bogastvo živih organizmov in odnose med živimi bitji ter živim in neživim okoljem. Pojasnjuje, kako živijo rastline in živali druga z drugo, kako so odvisne od naravnih virov in dobrin (tla, voda, zrak, sončna svetloba). Preučuje prilagoditve življenjskim razmeram, kjer organizmi živijo.

22. aprila vsako leto praznujemo dan zemlje in ta dan je namenjen pogovoru in načrtom, kako izboljšati stanje našega planeta, 8. junija pa praznujemo dan oceanov, ki pokrivajo več kot 70 % zemeljske površine; brez njih bi bilo življenje na Zemlji nemogoče. Žal z njimi ne ravnamo tako, kot bi morali, in so v vedno slabšem stanju. V svetovnih vodah je vedno več plastičnih odpadkov, ki niso razgradljivi, in jih živali vse pogosteje zaužijejo.

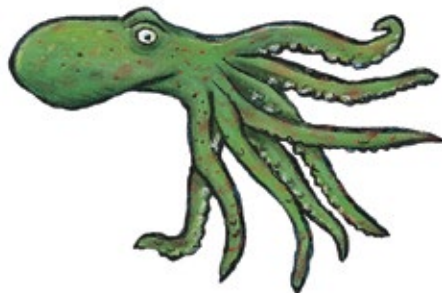
Onesnaženost okolja – neprijazna statistika Neverjetno, a žal resnično

Ali veste ...

- ... da je bilo leta 2016 v Sloveniji proizvedenih 59.000 ton odpadkov iz plastike in da 76 % plastičnih odpadkov v Sloveniji ni recikliranih?
- ... da naj bi bilo do leta 2050 na svetu že 12 milijard ton plastičnih smeti?
- ... da vsakih 20 do 30 sekund v svetovna morja zaide od 2.000 do 2.500 kilogramov odpadkov?
- ... da je sredi Tihega oceana ogromen otok, sestavljen iz samih smeti? Velik je 1,6 milijonov kvadratnih kilometrov oziroma presega trikratno velikost Francije.
- ... da je aprila 2018 na obalo Španije naplavilo kita z 29 kilogrami plastičnih odpadkov v prebavnem traktu, zaradi česar je poginil?
- ... da večina ustekleničenih vod vsebuje delce plastike?

V Sloveniji deluje društvo Ekologi brez meja, ki si prizadeva za izboljšanje stanja okolja s poudarkom na učinkoviti rabi virov, in je ena vo-

dilnih slovenskih nevladnih organizacij. Na svoji spletni strani so med drugim objavili prispevek o velikem pomenu uporabe pralnih pleníc: *Otrok do kahlice porabi okvirno 5.000 pleníc za enkratno uporabo, kar letno predstavlja 874 kg odpadkov, po ocenah britanske okoljske agencije jih 86 % konča na odlagališčih, kjer razpadajo med 200 in 500 let. Po statističnih podatkih se je v Sloveniji leta 2012 rodilo 21.938 otrok, ki bodo plenice uporabljali 2,5 let. Tako lahko okvirno ocenimo, da letno nastane preko 38.000 ton odpadnih pleníc, njihovo odlaganje pa nas vsako leto stane več kot 3,8 mio. EUR. Plenice za enkratno uporabo predstavljajo 2–3 % odpadkov iz gospodinjstev. Odlagamo jih v zabojnik z mešanimi odpadki, ki jih je zaradi vonja in drugih tveganj treba pogosteje prazniti.*

Lahko pomagamo? Lahko!

Tako, da ...

- ... zamenjate uporabo plastenk za steklenice, saj je steklo namenjeno večkratni uporabi, pa še razgradljivo je.
- ... da upoštevate pravila ločevanja odpadkov.
- ... da v trgovini ne kupujete plastičnih vrečk, pač pa nakup odnesete v platneni vrečki.
- ... ozaveščate. Prijateljem in znancem lahko na prijazen način razložite, zakaj je plastika škodljiva za okolje.